

Til Finansdepartementet

Tilrådning

16. november 2009

1 Innledning

Statens pensjonsfond utland (SPU) eier aksjer utstedt av de israelske selskapene Africa Israel Investments Ltd. Markedsverdien av disse investeringene var pr. 31.12.08 5,5 millioner NOK. Selskapet er børsnotert i Tel Aviv.

Africa Israel Investments' datterselskap Danya Cebus Ltd. er involvert i bygging av bosettinger på Vestbredden. Både Folkerettsdomstolen i Haag og FNs sikkerhetsråd fastslår at byggingen av bosettingene er ulovlige. Etikkrådet anser at fondets investering i Africa Israel Investments Ltd. utgjør en uakseptabel risiko for fondets medvirkning til krenkelse av individers rettigheter i krig og konflikt, og at investeringen er i strid med fondets etiske retningslinjer.

Etikkrådet tilrår at selskapene Africa Israel Investments Ltd. og Danya Cebus Ltd. utelukkes fra investeringsmulighetene til Statens pensjonsfond utland.

2 Bakgrunn

2.1 Nærmere om Africa Israel Investments Ltd. og Danya Cebus Ltd.

Africa Israel Investments Ltd. er et aksjeselskap notert på børsen i Tel Aviv. Entreprenørselskapet Danya Cebus er et datterselskap av Africa Israel Investments Ltd., som har en eierandel på 73%.¹ Danya Cebus Ltd. er også et aksjeselskap notert i Tel Aviv. SPU's eierskap i Danya Cebus Ltd. er kun gjennom eierskapet i Africa Israel Investments Ltd.

2.2 Fondets investering i selskapet Africa Israel Properties Ltd.

Africa Israel Investments Ltd. eier 68% av aksjene i datterselskapet Africa Israel Properties Ltd.²

SPU er direkte investert i aksjer utstedt av Africa Israel Properties Ltd. Pr. 31.12.08 var verdien av denne investering 1,2 millioner NOK.

Africa Israel Properties Ltd. er et eiendomsselskap som eier og leier ut kontorlokaler og andre næringsbygg i Israel og Europa.³ Det er ikke fremkommet informasjon som tilsier at Africa Israel Properties Ltd. besitter eiendommer eller har annen virksomhet i de okkuperte områder.

2.3 Generelt om israelske bosettinger på Vestbredden

Israelske bosettinger på Vestbredden⁴ varierer i størrelse fra noen midlertidig oppsatte hus, såkalte "outposts", til større bysamfunn med flere tusen israelske innbyggere, næringsliv, skoler osv. Enkelte bosettinger fungerer i praksis som forsteder eller drabantbyer for israelere med arbeid i Tel Aviv og Jerusalem.

---

¹ Danya Cebus Annual Report 2007: <http://www.danya-cebus.co.il/Eng/downloads/AnnualReport2007.pdf>

² Africa Israel Properties Ltd: Corporation's Business Description, pkt 1, s 5. http://www.afigroup-global.com/nechasim/PDF/5_5_report_corp_Eng.pdf

³ Se selskapets hjemmeside: <http://www.afigroup-global.com/nechasim/>

⁴ Israelske myndigheter omtaler Vestbredden som områdene Judea og Samaria.

Felles for bosettingene er at de geografisk befinner seg øst for demarkasjonslinjen fra 1948, på det territorium som ble okkupert av Israel under seksdagerskrigen i 1967. Noen av bosettingene ligger nær demarkasjonslinjen, andre ligger langt inne på selve Vestbredden. Det er også bosettinger på Golanhøyden, som også ble okkupert i 1967. Tidligere har det i tillegg vært israelske bosettinger i Sinai og Gaza, men disse er nå fraflyttet.

Befolkningen i bosettingene har vært sterkt økende over flere tiår. Årsakene til dette er dels innflytting av nye bosettere, og dels naturlig befolkningsvekst blant bosetterne. Fra 1972 til 2007 økte befolkningen i bosettinger på Vestbredden fra 1500 til 270 000. I perioden 1995 til 2006 ble antall bosettere på Vestbredden nesten doblet, fra 133 000 til 256 000.⁵ I tillegg kommer anslagsvis 200 000 bosettere i områdene rundt Øst-Jerusalem, som ble formelt annektert av Israel i 1980.⁶

Et eksempel på naturlig befolkningsvekst i bosettinger er Modi'in Illit, hvor årlig befolkningsvekst i 2007 og 2008 var hhv 10,3 og 9,5%.⁷ Dette er først og fremst på grunn av høye fødselsrater; 48% av befolkningen i denne bosettingen er barn under ni års alder.⁸

Den israelske stat legger til rette for utbygging av bosettingene blant annet ved å forestå utbygging av infrastruktur som forbinder bosettingene med Israel. Israels militære nærvær på Vestbredden har i stor grad til hensikt å beskytte bosettingene, og det samme har separasjonsbarrieren som Israel bygger på Vestbredden.

Ifølge FNs organ OCHA påfører bosettingene og deres tilhørende infrastruktur den palestinske befolkningen svært stor skade. Et kontrollregime med blant annet flere hundre kontrollposter på Vestbredden hindrer ferdsel mellom palestinske områder og er til stort hinder for den økonomiske utviklingen på Vestbredden. Separasjonsbarrieren, som til dels er satt opp for å beskytte bosettingene, hindrer ferdsel i de palestinske områder og tilgang til jordbruksland. Det samme gjør et system av egne, avsperrede veier som er bygget for å betjene bosettingene. Også andre forhold, for eksempel bosettingenes bruk av begrensede vannressurser, er til stor ulempe for den palestinske befolkningen og til hinder for økonomisk utvikling på Vestbredden.⁹

2.4 Danya Cebus' rolle i byggingen av bosettinger

Danya Cebus er involvert i byggingen av flere bosettinger på Vestbredden. Dokumenter som Etikkrådet har fremskaffet, knytter selskapet til byggeprosjekter i bosettingene Modi'in Elit og Ma'aleh Adumim:

⁵ Israeli Central Bureau of Statistics, *Statistical Abstract of Israel*, http://www1.cbs.gov.il/shnaton59/st02_06x.pdf

⁶ "Basic Law – Jerusalem": http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/1980_1989/Basic%20Law-%20Jerusalem-%20Capital%20of%20Israel

⁷ Israeli Central Bureau of Statistics, *Population of localities numbering above 2 000 residents and other rural population on 31/12/2008*: http://www.cbs.gov.il/population/new_2009/table3.pdf

⁸ Israeli Central Bureau of Statistics: http://www.cbs.gov.il/publications/local_authorities2007/pdf/552_3797.pdf

⁹ OCHA: "The Humanitarian Impact on Palestinians of Israeli Settlements and Other Infrastructure in the West Bank" (2007):

http://www.ochaopt.org/documents/TheHumanitarianImpactOfIsraeliInfrastructureTheWestBank_full.pdf og OCHA: "Five Years after the International Court of Justice Advisory Opinion: A Summary of the Humanitarian Impact of the Barrier" (2009): http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2009_august_english.pdf

- I en pressemelding fra Danya Cebus datert 16.08.04, heter det at selskapet skal bygge ”Green Park”-komplekset i Modi’in Elit. Prosjektet har, ifølge pressemeldingen, en økonomisk ramme på 230 millioner USD og omfatter 3000 boenheter. Det heter videre at boligkomplekset, som vil bli markedsført av Africa Israel, vil bestå av 5-etersjers bygninger som hver inneholder 26 boenheter.
- En salgskontrakt for en boligeiendom i Green Park i Modi’in Elit, datert 08.05.05, mellom eiendomsselskapet Green Park International INC og en privat kjøper, oppgir at Danya Cebus er ansvarlig for byggingen av eiendommen.
- En rettslig avgjørelse fra Jerusalem District Court, datert 07.07.08, pålegger Danya Cebus å ferdigstille en utbygging av bosettingene Har Homa og Maaleh Ha’adumim, etter at eiendomsutviklingsselskapet Hefsiba gikk konkurs.

2.5 Etikkrådets kontakt med selskapet

Norges Bank har på vegne av Etikkrådet tilskrevet selskapet Africa Israel Investments Ltd. med spørsmål om egen og datterselskapers virksomhet i forbindelse med bygging av bosettinger på Vestbredden. Det er spurt om hvilke byggeprosjekter selskapet eventuelt er involvert i på Vestbredden, og hvilke planer som foreligger for fremtidig virksomhet i dette området. Selskapet har besvart hverken denne eller oppfølgende henvendelse fra Norges Bank.

3 Internasjonale organers syn på bosettingene

Det er internasjonalt bred enighet om at de israelske bosettingene på Vestbredden er ulovlige.

I det følgende omtales en uttalelse fra Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC),¹⁰ som slår fast at byggingen av bosettinger er i strid med IV Genève-konvensjon. Videre refereres det til resolusjoner vedtatt av FNs Sikkerhetsråd og en rådgivende uttalelse fra Folkerettsdomstolen i Haag (ICJ), som også fastslår at bosettingene er ulovlige.

3.1 Nærmere om IV Genève-konvensjon

Hovedhensikten med IV Genève-konvensjon er å gi beskyttelse av sivile under krig og okkupasjon. Konvensjonen fastsetter blant annet hvilke plikter og rettigheter en okkuperende stat har på et okkupert territorium.

Konvensjonen trådte i kraft i 1950, og Israel tiltrådte IV Genève-konvensjon uten reservasjoner i 1951.

Konvensjonens virkeområde er fastsatt i artikkel 2, hvor det blant annet heter:

”[...] Så fremt en av de makter som tar del i konflikten ikke er part i denne konvensjon, skal de makter som er parter i konvensjonen allikevel være bundet av den i sitt forhold til hverandre. Dessuten skal de være bundet av konvensjonen overfor nevnte makt, hvis denne godtar og anvender dens bestemmelser.”

¹⁰ ICRC (International Committee of the Red Cross), dvs. Den internasjonale Røde Kors-komiteen

Hvem konvensjonen skal beskytte, fremgår av dens artikkel 4:

”Beskyttet av denne konvensjon er personer som i tilfelle av konflikt eller okkupasjon, på et hvilket som helst tidspunkt og på hvilken som helst måte er i hendene på en av partene i konflikten eller en okkupasjonsmakt hvis borgere de ikke er. [...]”

I konvensjonens artikkel 49 heter det blant annet:

”[...] Okkupasjonsmakten kan ikke deportere eller flytte en del av sin egen sivilbefolkning til det område som den okkuperer.”¹¹

3.2 Uttalelser fra Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC)

ICRC har ved flere anledninger kommet med uttalelser om lovligheten av de israelske bosettingene på Vestbredden.

I en uttalelse fra ICRC i 2001 heter det blant annet at ICRC gjentatte ganger har påpekt at de israelske bosettingene er i strid med internasjonal humanitær rett. Den israelske staten har på dette området også institusjonalisert sin praksis ved å innføre lover og administrative forordninger som på enkelte områder strider mot IV Genève-konvensjon. ICRC peker generelt på de humanitære følgene som okkupasjonen har for den palestinske sivilbefolkningen, og spesielt på de humanitære følgene av bosettingspolitikken med sikringstiltak for å trygge bosettingene, avsperring av områder, veisperringer, tilegnelse av landområder og ødeleggelse av palestinske hjem.¹²

3.3 Rådgivende uttalelse fra Folkerettsdomstolen i Haag (ICJ)

I sin rådgivende uttalelse¹³ fra 2004 vedrørende lovmessigheten av Israels separasjonsbarriere mot Vestbredden vurderer ICJ også lovmessigheten av bosettingene.

---

¹¹ IV Genève-konvensjon, : <http://www.lovdata.no/traktater/text/tra-19490812-004.html#map052>

¹² Pkt 5, Statement by the International Committee of the Red Cross, Geneva, 5 December 2001: “ [...] *In the course of its activities in the territories occupied by Israel, the ICRC has repeatedly noted breaches of various provisions of international humanitarian law, such as the transfer by Israel of parts of its population into the occupied territories, the destruction of houses, failure to respect medical activities, and detention of protected persons outside the occupied territories. Certain practices which contravene the Fourth Geneva Convention have been incorporated into laws and administrative guidelines and have been sanctioned by the highest judicial authorities. While acknowledging the facilities it has been granted for the conduct of its humanitarian tasks, the ICRC has regularly drawn the attention of the Israeli authorities to the suffering and the heavy burden borne by the Palestinian population owing to the occupation policy and, in line with its standard practice, has increasingly expressed its concern through bilateral and multilateral representations and in public appeals. In particular, the ICRC has expressed growing concern about the consequences in humanitarian terms of the establishment of Israeli settlements in the occupied territories, in violation of the Fourth Geneva Convention. The settlement policy has often meant the destruction of Palestinian homes, the confiscation of land and water resources and the parcelling out of the territories. Measures taken to extend the settlements and to protect the settlers, entailing the destruction of houses, land requisitions, the sealing-off of areas, roadblocks and the imposition of long curfews, have also seriously hindered the daily life of the Palestinian population. [...]*, Se hele uttalelsen på

http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/57JRGW?OpenDocument&View=defaultBody&style=custo_print

¹³ ICJ - Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, 4. juli 2004, <http://www.icj-cij.org/docket/files/131/1671.pdf>

ICJ legger til grunn IV Genève-konvensjon er gjeldende ved Israels okkupasjon av Vestbredden,¹⁴ og videre at etableringene av bosettinger på Vestbredden er i strid med denne konvensjonen:

*“The Court concludes that the Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory (including East Jerusalem) have been established in breach of international law.”*¹⁵

3.4 Sikkerhetsrådsresolusjoner

FNs Sikkerhetsråd har vedtatt en rekke resolusjoner som fastslår at bosettingene er ulovlige, herunder resolusjonene 446 (1979), 452 (1979), 465 (1980), 471 (1980) og 476 (1980).

Sikkerhetsrådsresolusjon 465, som ble enstemmig vedtatt 1. mars 1980, slår blant annet fast at Israels politikk og praksis med å bygge bosettinger på okkupert område er uten lovhjemmel og utgjør et graverende brudd (*“constitute a flagrant violation”*) på IV Genève-konvensjon.¹⁶

3.5 Israels syn

Israel bestrider at bosettingene på Vestbredden er ulovlige, og fremholder at påstander om dette er politisk motivert.

Det israelske utenriksdepartementet peker blant annet på at flyttingen *til* bosettingene skjer frivillig, at dette ikke dreier seg om den typen deportasjon eller flytting som IV Genève-konvensjon etter Israels syn er ment å skulle forby, og at bosettingene ikke fortrenger den opprinnelige befolkning på Vestbredden:

*“It should be emphasised that the movement of individuals to the territory is entirely voluntary, while the settlements themselves are not intended to displace Arab inhabitants, nor do they do so in practice.”*¹⁷

---

¹⁴ Ibid, pkt 95

“The object of the second paragraph of Article 2 is not to restrict the scope of application of the Convention, as defined by the first paragraph, by excluding therefrom territories not falling under the sovereignty of one of the contracting parties. It is directed simply to making it clear that, even if occupation effected during the conflict met no armed resistance, the Convention is still applicable.

This interpretation reflects the intention of the drafters of the Fourth Geneva Convention to protect civilians who find themselves, in whatever way, in the hands of the occupying Power. Whilst the drafters of the Hague Regulations of 1907 were as much concerned with protecting the rights of a State whose territory is occupied, as with protecting the inhabitants of that territory, the drafters of the Fourth Geneva Convention sought to guarantee the protection of civilians in time of war, regardless of the status of the occupied territories, as is shown by Article 47 of the Convention.” [...] The drafters of the second paragraph of Article 2 thus had no intention, when they inserted that paragraph into the Convention, of restricting the latter's scope of application. They were merely seeking to provide for cases of occupation without combat, such as the occupation of Bohemia and Moravia by Germany in 1939.”

¹⁵ Ibid pkt 120

¹⁶ *“The Security Council [...] Determines that all measures taken by Israel to change the physical character, demographic composition, institutional structure or status of the Palestinian and other Arab territories occupied since 1967, including Jerusalem, or any part thereof, have no legal validity and that Israel's policy and practices of settling parts of its population and new immigrants in those territories constitute a flagrant violation of the Fourth Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War and also constitute a serious obstruction to achieving a comprehensive, just and lasting peace in the Middle East”,*

<http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/5AA254A1C8F8B1CB852560E50075D7D5>

¹⁷ Israel Ministry of Foreign Affairs, Israeli Settlements and International Law, Mai 2001: “[...] The provisions of the Geneva Convention regarding forced population transfer to occupied sovereign territory cannot be viewed

Israel fastholder videre at det uansett har rett til disse områdene, og at enighet om territoriale krav, herunder endelig status for bosettingene, må oppnås gjennom forhandlinger.

4 Hva Etikkrådet skal ta stilling til

De etiske retningslinjenes pkt. 4.4. hjemler at Etikkrådet gir tilrådning om å utelukke selskaper fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland på grunn av handlinger eller unnlatelser som innebærer en uakseptabel risiko for at fondet medvirker til alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner.¹⁸

I NOU 2003: 22 er retningslinjenes etiske grunnlag omtalt i vedlegg 7. Det heter blant annet:

*”Internasjonale konvensjoner konkretiserer [...] hva som ligger innenfor rammen av en internasjonal konsensus med hensyn til minstekrav som bør stilles til respekt for grunnleggende rettigheter globalt, og de standarder som bør gjelde for beskyttelse av miljøet og menneskers liv og helse.”*¹⁹

I et påfølgende avsnitt heter det blant annet:

”Internasjonale konvensjoner som forbyr visse typer våpen, og konvensjoner om hvordan ulike aktører skal opptre i krig og konfliktsituasjoner, kan utgjøre aktuelle grunnlag for etiske retningslinjer. Det er i utgangspunktet humanitære hensyn som ligger til grunn for rettslige begrensninger i adgangen til å bruke ulike våpen, ammunisjon og krigføringmetoder. Derfor kalles denne delen av folkeretten internasjonal humanitær rett, og det er beskyttelse mot

---

as prohibiting the voluntary return of individuals to the towns and villages from which they, or their ancestors, had been ousted. Nor does it prohibit the movement of individuals to land which was not under the legitimate sovereignty of any state and which is not subject to private ownership. In this regard, Israeli settlements have been established only after an exhaustive investigation process, under the supervision of the Supreme Court of Israel, designed to ensure that no communities are established on private Arab land.

It should be emphasised that the movement of individuals to the territory is entirely voluntary, while the settlements themselves are not intended to displace Arab inhabitants, nor do they do so in practice.

Repeated charges regarding the illegality of Israeli settlements must therefore be regarded as politically motivated, without foundation in international law. Similarly, as Israeli settlements cannot be considered illegal, they cannot constitute a "grave violation" of the Geneva Convention, and hence any claim that they constitute a "war crime" is without any legal basis. Such political charges cannot justify in any way Palestinian acts of terrorism and violence against innocent Israelis.

Politically, the West Bank and Gaza Strip is best regarded as territory over which there are competing claims which should be resolved in peace process negotiations. Israel has valid claims to title in this territory based not only on its historic and religious connection to the land, and its recognized security needs, but also on the fact that the territory was not under the sovereignty of any state and came under Israeli control in a war of self-defense, imposed upon Israel. At the same time, Israel recognizes that the Palestinians also entertain legitimate claims to the area. Indeed, the very fact that the parties have agreed to conduct negotiations on settlements indicated that they envisage a compromise on this issue.”

<http://www.mfa.gov.il/mfa/peace%20process/guide%20to%20the%20peace%20process/israeli%20settlements%20and%20international%20law>

¹⁸ Etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond utland: <http://www.regjeringen.no/nb/sub/styrer-rad-utvalg/etikkradet/etiske-retningslinjer.html?id=425277>

¹⁹ NOU 2003: 22, vedlegg 7, pkt. 3.2: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2003/nou-2003-22/15.html?id=371861>

unødige lidelser for både soldater og sivilbefolkning som er begrunnelsen for utviklingen av slike regler. På dette feltet kan man derfor si at etikken og rettsreglene i stor grad er sammenfallende.

Disse reglene, som bl.a. er nedfelt i de fire Genève-konvensjonene av 1949 og deres to tilleggsprotokoller av 1977, samt en rekke særlige konvensjoner som regulerer ulike våpen- og ammunisjonstyper, er også i hovedsak rettet til stater, men i noen grad også til ikke-statlige parter i en konflikt. På samme måte som annen folkerett er de ikke rettet mot selskaper eller virksomheter. I den grad reglene tar sikte på å beskytte individer fra overgrep, kan man likevel hevde at selskaper bør forsøke å opptre slik at de ikke blir medansvarlige for brudd på internasjonal humanitær rett.²⁰

Genève-konvensjonene omtales her spesifikt som en del av grunnlaget for fondets etiske retningslinjer. Etikkrådet legger derfor til grunn at selskapers medvirkning til staters brudd på Genève-konvensjonene kan danne grunnlag for tilrådning om utelukkelse fra fondet. Graden av selskapers medvirkning til brudd på konvensjonene må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Dersom det er en nær sammenheng mellom et selskaps virksomhet og en stats brudd på IV Genève-konvensjon, kan investeringen i selskapet anses å utgjøre en uakseptabel risiko for fondets medvirkning til krenkelse av individers rettigheter i krig og konfliktsituasjoner.

Som omtalt i tidligere tilrådninger, er Etikkrådets rolle å vurdere om investering i selskaper utgjør en uakseptabel risiko for medvirkning til brudd på de etiske retningslinjene til Statens pensjonsfond utland. Etikkrådet skal ta stilling til selskapers subjektive forhold, ikke til staters eller andre aktørers mulige normbrudd.

5 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet konstaterer at både ICRC, ICJ og resolusjoner fra FN Sikkerhetsråd legger til grunn at bosettingene er bygget i strid med IV Genève-konvensjon og således er ulovlige.

Hensikten med IV Genève-konvensjons art. 49 er blant annet å gi beskyttelse til sivilbefolkningen i et okkupert område ved å hindre okkupasjonsmaktens i å forestå store demografiske endringer i det okkuperte området. Det er ikke avgjørende om slike endringer skjer ved fortrengning av den opprinnelige befolkning, eller om det skjer ved å befolke ubefolkede områder.

Israel fremholder blant annet at bosettingene ikke er i strid med IV Genève-konvensjon fordi flytting til bosettingene skjer frivillig. Okkupasjonsmaktens egne borgere er imidlertid ikke beskyttede personer under IV Genève-konvensjon (jfr. art. 4), og hensikten med konvensjonens art. 49 er ikke å beskytte okkupasjonsmaktens egne innbyggere mot å bli flyttet til det okkuperte området. Det er da heller ikke hensynet til bosetternes rettigheter som har vært bakgrunnen for en rekke påpekninger av Israels brudd på IV Genève-konvensjon ved byggingen av bosettingene.

Flere selskaper som inngår i fondets portefølje, kan trolig sies å understøtte bosettingene på ulikt vis og i varierende grad: I tillegg til selve byggingen av bosettinger og deres infrastruktur, dreier dette seg blant annet om selskaper som leverer strøm og telekommunikasjon

---

²⁰ Ibid, pkt 7.3.2.2

til bosettinger, selger matvarer og drivstoff, har industrivirksomhet eller driver eiendoms-
megling av boliger i bosettinger. I tillegg kan det være selskaper i fondets portefølje som
leverer ulike typer byggematerialer og andre innsatsfaktorer som brukes til bygging av
bosettinger og deres infrastruktur. Etikkrådet anser imidlertid ikke at enhver økonomisk
aktivitet i tilknytning til bosettingene nødvendigvis kan sies å utgjøre uakseptabel medvirk-
ning til brudd på fondets etiske retningslinjer, og finner at en vesentlighetsbetraktning av
selskapenes bidrag derfor må legges til grunn for rådets vurderinger. Entreprenørvirksomhet i
forbindelse med bygging av bosettinger, dvs. den fysiske oppføringen av boligeiendommer i
bosettingene, fremstår for Etikkrådet som det mest vesentlige bidrag til den videre
utbyggingen av bosettingene på Vestbredden.

Utelukkelse av selskaper fra SPU er ikke ment som en sanksjon mot tidligere normbrudd, men
et virkemiddel for å unngå fondets nåværende og fremtidig medvirkning til normbrudd.
Selskapers tidligere handlingsmønster kan imidlertid gi indikasjoner om fremtidige hand-
linger. Ettersom Africa Israel Investments Ltd. ikke har besvart henvendelsen fra Etikkrådet
og redegjort for eventuelle planer for fortsatt bygging av bosettinger på Vestbredden, legger
Etikkrådet til grunn følgende:

Generelt antar Etikkrådet at omfanget av entreprenørselskapers aktiviteter i forbindelse med
byggeprosjekter vil variere over tid. Det vanlige vil være at større byggeprosjekter planlegges,
igangsettes og slutføres i løpet av noen år. Entreprenørselskaper vil gjerne være involvert
samtidig i flere prosjekter som er i ulike faser frem mot ferdigstillelse. Selskapet Danya Cebus
er i dag entreprenør for flere byggeprosjekter i forbindelse med bygging av bosettinger på
Vestbredden. Såfremt israelske myndigheter ikke iverksetter et forbud mot alle former for
bygging av nye bosettinger eller utvidelse av eksisterende bosettinger på Vestbredden, er det
grunn til å anta at Danya Cebus også i fremtiden vil være involvert i slik virksomhet, men at
omfanget av denne virksomheten vil kunne variere over tid. Etikkrådet anser derfor at fondets
investering i selskapet utgjør en uakseptabel risiko for fremtidig medvirkning til alvorlige
krenkelser av individers rettigheter i krig- eller konfliktsituasjoner, og at investeringen derfor
er i strid med fondets etiske retningslinjer.

6 Tilrådning

På bakgrunn av det overstående og i henhold til de etiske retningslinjenes punkt 4.4 tilråder
Etikkrådet at selskapene Africa Israel Investments Ltd. og Danya Cebus Ltd. utelukkes fra
investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland.

***

Gro Nystuen
Leder
(sign.)

Andreas Føllesdal
(sign.)

Anne Lill Gade
(sign.)

Ola Mestad
(sign.)